

УДК 32.8

Маргарита Сова, д-р пед. наук, проф.,
Світлана Дєніжна, канд. пед. наук, доц.
Інститут кримінально-виконавчої служби Національної академії внутрішніх справ, Київ

СУЧАСНІ МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ

Розкрито комунікативний та технологічний потенціал медіатехнологій у трансформації соціально-комунікативного простору; здійснено опис GR-технологій; розглянуто можливості технології трансмедійного сторітеллінгу в залученні цільової аудиторії до взаємодії у змішаній реальності, що поєднує онлайн і офлайн-комунікації; проаналізовано ознаки phygital-технологій, утворених на перетині фізичної та цифрової реальності, потенціал якої полягає в поєднанні існуючої дійсності та віртуальної реальності, а також трансформації способів спілкування і свідомості людей, зміні смислів і стереотипів соціальних комунікацій. Відзначено, що інструментарій сучасних медіатехнологій доцільно інтегрувати у традиційні технології, що спричинить появу інновацій у соціально-комунікативному просторі.

Ключові слова: медіатехнології, соціально-комунікативні технології, GR-технології, трансмедійний сторітеллінг, phygital-технології.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У період глибокої кризи, що відбувається в соціальній, економічній, політичній, культурній сферах актуалізуються пошуки шляхів створення соціально-комунікативного простору, в якому ефективно взаємодіють різні верстви населення і масмедіа для вирішення нагальних проблем українського суспільства. У цьому аспекті особливої актуальності набуває дослідження комунікативного потенціалу сучасних медіатехнологій, завдяки яким стає можливим здійснення реальних дій щодо перетворень існуючої дійсності.

Можливість проведення конструктивного діалогу, налагодження зворотного зв'язку з аудиторією, отримання необхідної інформації визначають смислові й концептуальні особливості сучасних медіатехнологій, надає їм привабливості як для різних соціальних інститутів, так і для політики й бізнесу. Як відомо, завдяки використанню медіатехнологій встановлюється баланс у соціально-комунікативному просторі: вони є цікавими і затребуваними громадськістю і, тим самим, сприяють досягненню організованої суспільної активності.

Наукове дослідження проблеми, що розглядається, є актуальним для подальшого розвитку як теоретичних, так і прикладних аспектів комунікації медіатизованого соціально-комунікативного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний інтерес науковців до трансформації соціально-комунікативного простору. У наукових дослідженнях здійснено спробу розкрити значний потенціал медіатехнологій у встановленні зв'язків громадськості з державними і недержавними інституціями [4], класифікацію різних видів соціально-комунікативної діяльності щодо впливу на процес прийняття конструктивного рішення в органах державної влади і місцевого самоврядування [3], досягненні якісних перетворень у взаємостосунках працівників ЗМІ з цільовою аудиторією [6; 7], створенні контенту соціальних мереж і створенні поліфонічного комунікативного середовища [2].

Проте розкриття комунікативних і технологічних можливостей новітніх медіатехнологій, зокрема GR-технологій, трансмедійного сторітеллінгу, phygital-технологій, у трансформації соціально-комунікативного простору, функціонування їх різноформатних елементів у крос-платформному середовищі недостатньою мірою висвітлюється у науковій літературі. На підтвердження актуальності дослідження поставленої проблеми слід звернути увагу на необхідність вирішення питань співпраці між органами влади, громадськістю, соціальними працівниками, представниками ЗМІ засобами медіатехнологій.

Мета статті – розкрити потенціал сучасних медіатехнологій у трансформації соціально-комунікативного простору.

Виклад основного матеріалу. У вирішенні поставленої мети, перш за все, слід звернути увагу на такий вид медіатехнологій, як "соціально-комунікативні технології", котрі в науковій літературі інтерпретуються як системно організована діяльність соціального суб'єкта, спрямована на розв'язання соціально значущих завдань і складає систему процедур і операцій з використання соціальних ресурсів, які забезпечують вирішення поставленого завдання [1, с. 30].

У контексті проблеми, що розглядається, значущості набуває GR-технології, використання яких у соціально-комунікативному просторі має на меті підтримку системи взаємодії соціального суб'єкта з органами управління і влади (органами державної влади, державними органами та органами місцевого самоврядування).

Зазначимо, що GR-технології включають всі види діяльності, які містять способи впливу на процес прийняття рішень в органах державної влади, у тому числі прийоми, режими роботи, операції та процедури. Організація соціально-комунікативної діяльності відбувається на основі певної програми дій щодо вирішення проблем пільгової категорії громадян.

Умовою успішної реалізації GR-технології є встановлення позитивного зворотного зв'язку для створення діалогу, в якому ініціатива переходить до публічного органу або третьої особи (ЗМІ, благодійні організації, спонсори, мобілізована громадськість).

Вплив на органи влади складається з сукупності різних форм і методів діяльності GR-суб'єктів. Проте є певні помилки у розумінні GR технологій. Наприклад, під "взаємодією з органами влади" нерідко розуміють пряму міжособистісну взаємодію з представниками органів влади, позиціонування позитивного іміджу в середовищі представників владних структур, збільшення державних послуг, отримання державного фінансування або оперативне реагування на соціальні запити, залучення до діяльності робочих груп і комісій, моніторинг державної політики та діяльності органів влади.

GR-технології класифікуються на основі трьох типів каналів комунікації:

- 1) документальні – законопроекти та нормативно-правові акти, події та електронні PR-тексти;
- 2) події – перелік спеціальних заходів, які організовані в GR, з обмеженнями GR-стратегією та ресурсами суб'єкта – ініціатора діалогу;
- 3) електронні – види комунікації, опосередковані мережею Інтернет та іншими технічним засобами зв'язку.

Система GR-технологій включає такі складові:

1. Технологія прямої взаємодії з органами влади складається з особистої комунікації з представниками держави та оперативного зворотного зв'язку. При реалізації цієї технології соціальний суб'єкт використовує такі засоби: письмове звернення, прямі переговори або

особисте спілкування, Skype, e-mail та інші електронні засоби міжособистісної комунікації, які не передбачають участі третіх осіб.

2. Технологія експертизи включає відбір інформації та адаптації GR-повідомлень під конкретну особу або групу. Для прямої експертизи використовуються наступні процедури: підготовка нормативно-правових актів, пропозицій та рекомендацій, участь у роботі комісій, круглих столів, парламентські слухання, онлайн-процедури, фінансування аналітики та публікацій експертних суджень.

3. Технологія медіарілейшнз розробляється з урахуванням впливу на третю особу, оскільки комунікація з органами влади при медіарілейшнз завжди опосередкована й передбачає лише дискурс. До переліку заходів, які можна використовувати для звернення уваги на соціальні проблеми та пошуку способів їх вирішення слід віднести такі: прес-конференції, прес-клуби, брифінги, прес-тури, спічрайтинги, спін-докторинги, блогінги.

4. Технологія grassroots передбачає непрямий вплив на громадськість, яка мобілізується у такі групи: а) mass public – загальна сукупність громадян; б) attentive public – малочисельна, але активна група, яка виконує ключову роль у суспільно-політичному житті; в) mobilizable public – невелика група, для якої характерна трансформація суспільно-політичної уваги в мобілізовану участь завдяки діяльності агентів мобілізації. Практична реалізація технології grassroots включає такі види діяльності: акції зі збору підписів, формування суспільних рухів, залучення волонтерів, складання петицій, розповсюдження інформації з проблемних питань за допомогою соціальних мереж і онлайн-платформ.

5. Комунікативна технологія корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) складає становить систему способів інформування та впливу на інвесторів, акціонерів, співробітників, партнерів, клієнтів і всього суспільства. Технологія КСВ покликана здійснювати непрямий вплив на представників влади в GR завдяки організації та проведенню соціальних акцій, благодійних заходів, публікацій соціальних звітів, підтримці бізнесу (наприклад, надання на пільгових умовах оренди власних приміщень депутатам для спілкування з громадянами), координації ком'юніті з використанням соціальних мереж. Електронні засоби зв'язку є ефективним інструментом для фандрайзінгу та краудфандінгу, застосування яких сприяє вирішенню соціально значущих проблем.

На синкретизмі відтворення дійсності побудована технологія трансмедійний сторітеллінг (transmedia storytelling), що поєднує вербальні, візуальні та аудіальні компоненти медіасередовища в єдину "трансмедійну історію", створену на декількох платформах і в різних форматах.

До переваг даної технології слід віднести можливість створення соціально-комунікативного простору, який складається з різноформатних елементів крос-платформного середовища (фільм, книга, документалістика, відеогра, блог, форум обговорення проблем, шоу, медіафестиваль). Дана технологія дозволяє емоційно "пережити" досвід, який неможливо завоюти у реальному світі. Для прикладу: "Чорнобиль. Зона відчуження". Закритий показ (URL: <http://chernobyl.tnt-online.ru/exclusive/v01.htm>). Залучення онлайн-аудиторії проходить за допомогою квесту, який поєднує віртуальні ігри, обговорення в соціальних мережах і на форумах з діями, які учасники мають здійснити на вулицях реальних міст і навіть відправитись у Прип'ять. Слоган серіалу є "Ніхто не повернеться таким, яким був", а візуальними символами стали перевернута машина "Волга", чорно-жовта стрічка і люди в жовтих костюмах хім-

захисту, які знаходились як у віртуальному просторі, так і в реальних місцях проведення квесту.

Синкретичність різноформатних компонентів та ізоморфізм між частиною і цілим у трансмедійній історії дозволяють вирішити комплекс завдань пізнавального процесу: а) удосконалити структуру досліджуваного матеріалу; б) наблизити предметний зміст інформації до інтересів її споживачів; в) перевести інтерактивність і персоналізованість пізнання на новий якісний рівень; г) підвищити ефективність передачі та отримання інформації аудиторією через різні канали медіакомунікації; д) створити об'ємну медіакартину світу.

Для вирішення цих завдань використовуються методи міждисциплінарного аналізу і синтезу окремих періодів і компонентів історії, які розташовані на різних платформах. Кожен медійний канал згідно своєї специфіки повинен бути сегментом розвитку єдиної трансмедійної історії, що сприяє створенню комплексного програмованого переживання історії.

Такий метод інтегрування змісту дозволяє залучити інтерес аудиторії до поставленої проблеми і утримати її увагу в контент-потоці. Крім того, з'являється можливість не просто викликати "причетність" реципієнта, а залучити його до активної взаємодії, створити змішану реальність, яка поєднує онлайн і офлайн-комунікації.

В епоху цифрової революції підвищується інтерес зарубіжних та вітчизняних дослідників до цифрових комунікаційних технологій. У цьому аспекті перспективним видається дослідження унікальних можливостей такого виду інтернет-технологій, як Phygital-технології, в яких інтегрується цифровий і фізичний простір. Сутність поняття phygital розкривається формулою $Physics + Digital = Phygital$, в якій виражається злиття двох реальностей: фізичної (physics – фізичний) та віртуальної (digital – цифровий).

Phygital-технології досліджуються через вивчення конкретних кейсів - по одному прикладу на кожну з виявлених напрямків phygital. Завдяки використанню phygital технологій змінюється традиційна структура комунікативного процесу, яку можна подати такою схемою: "комунікатор/реципієнт – гаджет – цифрова пошукова система – продукт комунікації". Застосування цієї схеми при встановленні інтерактивної взаємодії сприяє посиленню соціально-психологічного впливу на аудиторію, успішному управлінню значним обсягом інформації, наданні можливості кожному учаснику зайняти центральне місце у соціально-комунікативному просторі.

Разом з тим, одночасна присутність у реальному і віртуальному просторі, їх інтегрування у внутрішньому світі впливає на активізацію психічних процесів - (асоціації і креативного мислення, уяви і фантазії, емоцій і почуттів), що сприяє розширенню, поглибленню індивідуального простору особистості. Отже, у контексті кейсів phygital-технології посиляться їх інформаційна складова, збагачена технічним інструментарієм – графічними зображеннями, схемами, фотографіями, картами, відеозаписами, відеоіграми і візуальними ефектами.

Застосування phygital-технологій надає можливість створити віртуальну реальність, яка сама по собі досить реальна. У цьому випадку можна говорити про створення нової віртуальної реальності, що ґрунтується на цифровій техніці. Особистість, перебуваючи у двох просторах водночас, здатна створювати ілюзію цілеспрямованої діяльності в просторі віртуальної реальності. Адже кожна людина, поринаючи у віртуальну реальність, конструє в ній власний образ. У такий спосіб згортається обсяг актуалізованої інформації, підвищується швидкість її відтворення, зменшується інтелектуальне навантаження, формується почуття емоційного комфорту.

Слід звернути увагу на те, що інструментарій новітніх медіатехнологій може бути інтегрованим у традиційні технології, що спричинить появу інновацій у сучасному соціально-комунікативному просторі.

Висновки. В умовах інформаційного суспільства роль сучасних медіа технологій полягає у створенні поліфонічного соціально-комунікативного простору, в якому суспільні явища та комунікативні процеси взаємодіють з віртуальною реальністю, створюючи, тим самим, "мозаїчну" медіа-картину світу.

Реалізація комунікативного потенціалу новітніх медіатехнологій, безперечно, сприяє предметному й змістовому збагаченню інформаційних потоків, їх наближенню до глибинних інтересів громадськості, залученню аудиторії до діалогу при вирішенні соціальних проблем і прийнятті конструктивного рішення. Відтак з'являється можливість не лише створити ефект співучасті, а й залучити комунікантів до активної взаємодії як під час міжособистісної й групової комунікації, так і в процесі онлайн і офлайн-комунікації.

Так, застосовуючи GR-технологію можна здійснювати комунікативну діяльність у декількох напрямках, використовуючи різні канали комунікації: пряму взаємодію з органами влади; експертизу; медіарилейшнз; grassroots і комунікативні технології КСВ. Всередині кожної технології існують декілька видів діяльності, звернення до яких залежить від використання певного каналу.

Практичне значення використання технологічного потенціалу медіатехнологій, представлене синкретичною єдністю вербальних, візуальних і аудіальних компонентів крос-платформного середовища (transmedia storytelling) або інтеграцією фізичного і цифрового простору (phygital-технології), полягає у можливості управляти значним обсягом інформації, здійсненні трансфо-

рмації в свідомості людей, збагаченні їх соціально-психологічного і культурного життя, що, у свою чергу, сприяє соціальній активності, прийнятті конструктивних рішень як результату комунікативного полілогу.

Перспективи подальших досліджень в окресленому напрямі вбачаються в комплексному міждисциплінарному аналізі новітніх технологій, здатних здійснити ефективний вплив на подальший розвиток соціально-культурного простору, а також їх класифікації та систематизації як засобів якісних перетворень в духовному і соціальному житті інформаційного суспільства, розвитку його соціальної активності на шляху політичного, економічного, науково-технічного і культурного прогресу.

Список використаних джерел

1. Гавра Д.П. Социально-коммуникативные технологии: сущность, структура, функции / Д.П. Гавра // Петербургская школа PR и рекламы: от теории к практике. Вып. 1: Сб. статей / Отв. ред. А.Д. Кривоносов. – СПб, 2003. – С. 30–35.
2. Кузьменкова М.А. Phygital-технологии – инновация в мире коммуникаций // МедиаScope: электронный научный журнал факультета журналистики МГУ им. М.В. Ломоносова. – Вып. 3. – 2014. – <http://www.mediascope.ru/node/1570>.
3. Чимаров С.Ю. Government Relations (GR): типология и технологии деятельности / С.Ю. Чимаров // Научные труды Северо-Западной академии государственной службы. – 2011. – Т. 2. – Вып. 3. – С. 181–191.
4. GR: связи с государством. Теория, практика и механизмы взаимодействия бизнеса и гражданского общества с государством / Под ред. Л. Сморгунова и Л. Тимофеевой. – М., 2012. – 316 с.
5. GR: теория и практика / Под ред. И.Е. Минтусова, О.Г. Филатовой. – СПб, 2013. – 280 с.
6. Pratten R. Getting Started in Transmedia Storytelling: A Practical Guide for Beginners / Pratten Robert (2nd ed.). London, UK: CreateSpace, 2015. – 224 p.
7. Phillips A.A. Creator's Guide to Transmedia Storytelling: How to Captivate and Engage Audiences Across Multiple Platforms / A.A. Phillips. – 2012. – June, 21. – URL: <http://www.amazon.com/Creators-Guide-TransmediaStorytellingCaptivate/dp/0071791523>

Надійшла до редколегії 16.05.16

Маргарита Сова, д-р пед. наук, проф.,
Светлана Денижна, канд. пед. наук, доц.

Институт уголовно-исполнительной службы Национальной академии внутренних дел, Киев

СОВРЕМЕННЫЕ МЕДИАТЕХНОЛОГИИ ТРАНСФОРМАЦИИ СОЦИАЛЬНО-КОМУНИКАТИВНОГО ПРОСТРАНСТВА

Раскрыт коммуникативный и технологический потенциал медиатехнологий в трансформации социально-коммуникативного пространства; описаны классификационные характеристики GR-технологий; рассмотрены возможности технологии "трансмедийного сторителлинга" в привлечении целевой аудитории к взаимодействию в смешанной реальности, объединяющей онлайн и офлайн-коммуникации; проанализированы признаки phygital-технологий, образованных на стыке физической и цифровой реальности, потенциал которых состоит в сочетании существующей действительности и виртуальной реальности, а также трансформации способов общения и сознания людей, изменению смыслов и стереотипов социальных коммуникаций. Отмечено, что инструментарий современных медиатехнологий следует интегрировать в традиционные технологии, что повлечет появление инноваций в социально-коммуникативном пространстве.

Ключевые слова: медиатехнологии, социально-коммуникативные технологии, GR-технологии, трансмедийный сторителлинг, phygital-технологии.

Margarita Sowa, Dr. of Sc., Prof.,
Dylenizhna Svetlana, PhD, Assoc. Prof.
Institute of Penal Service of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv

MODERN MEDIA TECHNOLOGY TRANSFORMATION OF SOCIAL AND COMMUNICATIVE SPACE

Disclosed is a communicative and technological potential of media technology in the transformation of social and communicative space; described classification characteristics GR-technologies; the possibilities of technology "transmedia storytelling" in attracting the target audience to interact in mixed reality, combining online and offline communication; analyzed signs phygital-tech, formed at the intersection of physical and digital reality, the potential of which is a combination of existing reality and virtual reality, as well as the transformation of communication, and consciousness of people, changing meanings and patterns of social communications. It is noted that the tools of modern media technologies should be integrated into conventional technologies that involve the emergence of innovations in social and communicative space.

Keywords: media technology, social and communication technology, the GR-technology, transmedia storytelling, phygital-technology.